

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної
науки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**СУСПІЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ У СЛОВ'ЯНСЬКИХ КРАЇНАХ ХІХ -
ПОЧАТКУ ХХІ СТ. НА УРОКАХ ІСТОРІЇ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Спеціалізація 014.03 Історія
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
історії Центральної та Східної Європи і
спеціальних галузей історичної науки
Протокол № 1 від “30” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Суспільно-культурні процеси у слов'янських країнах ХІХ -поч. ХХІ ст. на уроках історії
Викладач (-і)	Вітенко Микола Дмитрович, к. і. н., доц.
Контактний телефон викладача	(0342) 59-61-46, (097) 571 – 66 – 35
Е-mail викладача	vitenko.mykola@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити, 12 годин лекцій, 18 годин семінарських занять, 60 годин самостійної роботи
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю), або ж щосередини після занять з 13.30 до 17.00 в 610 аудиторії.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Суспільно-культурні процеси в слов'янських країнах у ХІХ – поч ХХІ ст. є невід'ємною частиною загальної історії. На превеликий жаль, у перші роки незалежності України необґрунтовано відбулося зміщення уваги істориків виключно на проблеми політичні, а це в свою чергу відкинуло українську історичну науку на позиції неопозитивізму, суттєво погіршило її професійний рівень. Поступово цікавість науковців до проблем соціальної та культурної історії відновлюється, що переконливо доводить наявність тісного зв'язку між політичними подіями та соціально-економічними процесами, і навпаки.</p> <p>Суспільно-культурний розвиток України має багато спільних рис з такими ж процесами в Білорусії, Польщі, Чехії, Словаччини, Сербії, Хорватії, Словенії, Чорногорії, Македонії та Болгарії. Процеси суспільних змін, культурних перетворень вже кілька століть у всіх цих державах проходять за однією схемою, маючи лише окремі незначні регіональні відмінності.</p> <p>Саме тому особливо актуальним сьогодні є поглиблене вивчення суспільно-культурного розвитку, що їх пережили слов'янські народи в період переходу від патріархального до індустріального суспільства з кінця ХVІІІ – і до початку ХХІ ст. Вивчення процесів, що відбувалися в цей час сприятиме кращому розумінню студентами потреб і напрямків перетворень, що їх потребує українська економіка і суспільство. Їх трактування ж на уроках історії в середній школі сприятиме зростанню зацікавленості учнів у вивченні всесвітньої історії загалом.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета дисципліни “Суспільно-культурні процеси в слов'янських країнах у ХІХ – поч ХХІ ст. на уроках історії” полягає в тому, щоб, спираючись на методологічні принципи історичної науки, використовуючи найновіші здобутки історіографії, сформувати у студентів знання про головні етапи та події в суспільної та культурної історії слов'янських народів; вивчення процесів культурного та суспільного розвитку слов'ян наприкінці ХVІІІ – на початку ХХІ ст., аналізі явищ та подій, що проходили у Російській імперії, Австро-Угорщині, Польщі, СРСР, Білорусі, Болгарії, Чехії і Словаччині, Югославії тощо.</p>	

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності. ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності. ФК 1. Здатність перенести системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

Компетентності предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (історія). ПК 1. Здатність володіти змістом та методологією фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.

ПК 2. Знання сучасних наукових досліджень з історії України та всесвітньої історії.

ПК 3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

ПК 7. Знання наукових основ історії та методики її навчання, організації процесу пізнання та виховання учнів різних вікових категорій; здатність здійснювати дослідження з історії України, всесвітньої історії, методики навчання історії.

Програмні результати навчання. Програмні результати навчання (РН), спільні для всіх предметних спеціальностей.

РН 1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН 3. Називати і аналізувати методи ціле покладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; класифікувати форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.

РН 4. Здійснювати добір і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку.

РН 5. Вибирати відповідні форми і методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів, визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН 6. Називати і пояснювати принципи проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

РН 7. Демонструвати знання основ фундаментальних наук (відповідно до предметної

спеціальності), оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН 8. Генерувати обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

РН 11. Виявляти навик роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснювати необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.

РН 12. Аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

РН 13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

Програмні результати навчання (ПРН). **ПРН 1.** Демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін, необхідними для роботи в закладах загальної середньої освіти; пояснювати і характеризувати історичні процеси і події у їх порівнянні і взаємозв'язку.

ПРН 2. Знати і аналізувати сучасні наукові дослідження з проблем вітчизняної та всесвітньої історії, спеціальних історичних дисциплін та імплементувати знання у навчальну і практичну діяльність.

ПРН 3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.

ПРН 4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.

ПРН 5. Використовувати краєзнавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; організовувати позакласну гурткову роботу, музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини України та світу з навчальною, науковою і просвітницькою метою.

ПРН 6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН 7. Знати зміст шкільних курсів історії, проектувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії і суспільствознавства за допомогою сучасних інноваційних технологій, вміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

ПРН 8. Володіти здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів середньої освіти засобами змісту предметних галузей та курсів за вибором.

ПРН 9. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН 10. Усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії і стійко прагнути до набуття та вдосконалення професійних компетентностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
---------	---------------	------------------------	-----------------------------

6	014 Середня освіта (Історія)	3	вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Соціально-культурна історія слов'ян – невід'ємна частина світової історії		2	-	4
Тема 2. Чехія і Словаччина на шляху соціально-культурних перетворень наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.		-	2	4
Тема 3. Культурний розвиток польських земель у наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.		2	-	4
Тема 4. Суспільно-культурні процеси в Болгарії в добу національного відродження			2	4
Тема 5. Соціально-культурні процеси в Сербії в добу національного відродження		-	2	4
Тема 6. Культурний розвиток польських земель у другій половині XIX – на початку XX ст.		2	-	4
Тема 7. Нова економічна політика і культурні перетворення в СРСР		-	2	4
Тема 8. Соцреалізм та культурне дисидентство в СРСР		2	-	4
Тема 9. Культурні процеси в Польщі в 90-х рр. XX ст.		2	-	4
Тема 10. Культурний розвиток білоруських земель в складі Речі Посполитої 1919 – 1939 рр.		-	2	4
Тема 11. Культурний розвиток Чехословаччини у 1919 – 1939 рр.		-	2	4
Тема 12. Суспільно-культурні перетворення в Югославії у міжвоєнний період		2	-	4
Тема 13. Людина у повсякденному житті Польщі періоду народної демократії		-	2	4
Тема 14. Суспільно-культурне становище болгар у 1945 – 1991 рр.		-	2	4
Тема 15. Суспільно-культурні перетворення в слов'янських країнах членах Європейського Союзу		2	2	4
ЗАГ:		12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Шкала перерахування оцінок

Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
90-100	відмінно	5	A	зараховано
81-89	добре	4	B	
71-80			C	
61-70			D	
51-60	задовільно	3	E	
25-50 (50-100)			Допускається до здачі іспиту (виставляється залік)	
0-25 (0-50) (за роботу в семестрі)	незадовільно (оцінка автоматично виставляється у	2	FX	Не зараховано

	відомість)				
Сума балів по талону № 1, 2 0-50	незадовільно	2	FX		
Сума балів по талону № 3 0-50	незадовільно	2	F		
Загальна система оцінювання курсу	Розрахунок максимальної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати студенти під час виконання різних видів робіт становить до заліку:				
	Поточний контроль	Контрольна роботи	Колоквіум	Самостійна робота	Всього
	35 балів	30 балів	20 балів	15 балів	100 балів
Семінарські заняття (поточний контроль)	<p>Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставлення балів від “1” до “5”. Позначення “0” виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через непідготовленість, або через відсутність на занятті без поважної причини, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Підсумкова кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях визначається як середнє арифметичне помножене на коефіцієнт. Середнє арифметичне визначається як сума набраних студентом балів поділена на кількість занять, в яких він брав участь і був оцінений. При цьому відсутність студента на занятті без поважної причини враховується при вирахованні середнього арифметичного. Кожен студент зобов’язаний взяти активну участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.</p> <p>Пропущене з поважних причин заняття студент може “відпрацювати” у формі, визначеній викладачем та кафедрою. При цьому виставлення оцінки не передбачається, але це відпрацьоване заняття не впливатиме на середній арифметичний бал студента. Як правило “відпрацювання” проходить у вигляді написання і захисту реферату на визначену викладачем тему (вимоги до додаткової реферативної роботи встановлюються викладачем та кафедрою окремо).</p>				
Вимоги до контрольної роботи	Написання контрольної роботи є обов’язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти залік за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання.				
	Контрольна робота передбачає формулювання 5 завдань: 2 теоретичних, 1 практичного (на знання історичних джерел), 1 знання термінів та 1 на знання хронології.				
	Критерії оцінювання завдань на контрольній роботі (наведено максимальну кількість балів, яку можна здобути за відповідь на кожне завдання):				
	Завдання		Кількість балів		
1 теоретичне		10 балів			
2 теоретичне		10 балів			

	3 практичне	5 балів
	4 знання термінів	3 бали
	5 знання хронології	2 бали
Колоквіум	Оцінювання рівня засвоєння цілого блоку питань, що виноситься на самостійне вивчення студентів відбувається у вигляді усного колоквіуму. Перелік питань додається. Критерії оцінювання колоквіуму (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів)	
	Критерії	Бали
	глибока, розгорнута відповідь зі знанням джерел та історіографії	16-20 балів
	правильна стисла відповідь	12-15 балів
	поверхова відповідь	8-11 балів
	поверхова відповідь з наявністю окремих помилок	4-7 балів
	розкриття окремого аспекту питання	1-3 бали
Самостійна робота	Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вироблення студентами навичок і вміння працювати з літературою, віднаходити головні, стержневі аспекти проблем, що потребують твердого засвоєння, здатності визначити свою позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій і аргументовано її обґрунтувати. Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем, написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з наукових публікацій по важливих проблемах даної навчальної дисципліни. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді та написання реферату. Критерії оцінювання реферату (оцінюється в діапазоні від 0 до 15 (10) балів)	
	Критерії	Бали
	● глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	- 12-15 балів
	● обґрунтоване розкриття проблеми	- 9-11 балів
	● тема розкрита неповно	- 6-8 балів
	● реферат суто компілятивного рівня	- 3-5 балів
	● розкритий лише окремий аспект	- 1-2 бали
7. Політика навчальної дисципліни		
<p>Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.</p> <p>Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно</p>		

сприятиме розгляду проблеми.

Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт.

Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.

Академічна доброчесність:

У Прикарпатському університеті навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент (-ка), повинні дотримуватися Положення про запобігання академічному плагіату (<http://surl.li/dztjc>), Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти (<http://surl.li/evnhu>), Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/eonvn>).

У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

1. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К.: Критика, 2004. 462 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Vandych_Potr/Tsina_svolody_Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy_vid_Serednovichchia_do_sohodennia.pdf
2. Газін В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки (1918 – 1945 рр.). К., 2003. С. 257 – 274 https://shron1.chtyvo.org.ua/Hazin_Volodymyr/Novitnia_istoriia_krain_Yevropy_ta_Ameryky_1918-1945_rr.pdf
3. Газін В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945 -2002 рр.). К., 2004. С. 33 – 52, 437 – 461. <https://studfile.net/preview/17107599/#17107599>
4. Гісторыя Беларусі ў 6 т. Том 4: Беларусь у складзе Расійскай імперыі / Касцюк М. (рэд.). Мінск: Экаперспектыва, 2005. 519 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0014509.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
5. Гісторыя Беларусі ў 6 т. Том 5: Беларусь у 1917 – 1945 гг. / Касцюк М. (рэд.). Мінск: Экаперспектыва, 2006. 613 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0014510.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
6. Дворнік Френсіс. Слов'яни в Європейській історії та цивілізації / Пер. з англ. К: ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. 512 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Dvornik_Frensis/Sloviany_v_ievropeiskii_istorii_ta_tsyvilizatsii/
7. Дейвіс Н. Європа. Історія. – К., 2001. https://chtyvo.org.ua/authors/Deivis_Norman/Yevropa_Istoriia/
8. Зінько Ю. А., Калитко С. Л., Кравчук О. М., Поп І. І. Нариси історії Чехії. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 464

c. https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf?

9. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.) / За ред. В. І. Ярового. К., 2001. С. 80 – 87. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001831

10. Історія Центрально-Східної Європи / За ред. проф. Леоніда Зашкільняка. Львів, вид-во Львівського національного університету, 2001. https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/

11. Ковальчук В. М. Світова економіка: її історія та дослідники. К.: Центр учбової літератури, 2014. 632 с.

https://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalchuk_Vladyslav/Svitova_ekonomika_ii_istoriia_ta_doslidnyky.pdf?

12. Коротка історія Чехії і Словаччини / Під ред. П. С. Федорчака. Івано-Франківськ, 1999. <https://toloka.to/t65078>

13. Краус Н. М. Історія економіки та економічної думки: структурно-логічні схеми, таблиці, малюнки [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 504 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Kraus_Nataliia/Istoriia_ekonomiky_ta_ekonomichnoi_dumky.pdf?

14. Крикун М., Зашкільняк Л. Історія Польщі. Львів, 2002. С. 5 – 36. https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nas_hykh_dniv.pdf?

15. Польща – нарис історії / за ред.: Владзімежа Менджецького та Єжи Брацисевича; пер. з пол. Івана Сварника. Варшава: Вид-во Ін-т нац. пам'яті, 2015. 365 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Mendzhetskyi_Vlodzimiezh/Polscha_-_narys_istorii/

16. Рудько С.О. Історія Центрально-Східної Європи (кін.XVIII – поч.XXI ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Острого, 2010. 220 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Rudko_Serhii/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy_kin_XVIII_-_poch_XXI_st.pdf?

17. Ђирковић, Сима. Историја српског народа (6 књига). Београд 1981 – 1983. [https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%98%D0%B0_%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3_%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B0_\(%D0%BA%D1%9A%D0%B8%D0%B3%D0%B0\)](https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%98%D0%B0_%D1%81%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3_%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B0_(%D0%BA%D1%9A%D0%B8%D0%B3%D0%B0))

18. Ђирковић, Сима. Срби међу европским народима. Б., 2009. https://inslav.ru/sites/default/files/editions/2009_chirkovich_istorija_serbov.djvu

19. Чорній В. Історія Болгарії. Львів, 2007. 463 с. <https://toloka.to/t62098>

20. Юхименко П. І. Економічна історія. К.: Вікар. 341 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Yukhymenko_Petro/Ekonomichna_istoriia.pdf?

21. Якобчук В. П. Історія економіки та економічної думки [Текст]: Навч. посіб. / В. П. Якобчук, Ю. В. Богоявленська, С. В. Тищенко. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 476 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Yakobchuk_V_P/Istoriia_ekonomiky_ta_ekonomichnoi_dumky.pdf

22. Яровий В.І. Історія західних і південних слов'ян у XX столітті. Курс лекцій. Київ, 1996. https://shron1.chtyvo.org.ua/Yarovyi_Valerii/Istoria_zakhidnykh_ta_pivdennykh_sloviau_u_XX_st.pdf?

23. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. XX століття : Підручник для вищих навчальних закладів. К., 2005. https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Novitnia_istoriia_Tsentralnoevropeiskykh_ta_Balkanskykh_krain_KhKh_stolittia/

24. Яровий В.І. Новітня історія країн Східної Європи. 40-90-ті роки XX ст. Київ, 1995. https://shron1.chtyvo.org.ua/Yarovyi_Valerii/Istoriia_novitnoho_chasu_krain_Tsentralnoi_ta_Pivdenno-Skhidnoi_Yevropy_1944_1994_rr.pdf?

25. Hrvatska enciklopedija – Hrvati/Povijest (Хорватська енциклопедія - Хорвати/Історія) Hrvati. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013 – 2024.

Pristupljeno 1.1.2024. <https://enciklopedija.hr/clanak/26386>

26. Hrvatska: zemlja i ljudi – Povijesni pregled (Хорватія: земля і люди – Історичний огляд – мовою)

<https://web.archive.org/web/20130928081704/http://www.croatia.eu/page.php?lang=1&id=13>

27. Pavlicevic Dragutin. Kratka politicka i kulturna povijest Hrvatske. Zagreb: Hrvatski informativni centar, 1998. <https://web.archive.org/web/20040630065858/http://www.hic.hr/books/pavlicev/>

28. Šanjek T. Krscanstvo na hrvatskom prostoru. Zagreb, 1991.

<https://ru.scribd.com/document/26399105/Franjo-%C5%A0anjek-KR%C5%A0%C4%86ANSTVO-NA-HRVATSKOM-PROSTORU>

29. Šišić Ferdo. PREGLED POVIJESTI HRVATSKOGA NARODA OD NAJSTARIJIH DANA DO GODINE 1873. 378 s. <https://ru.scribd.com/doc/26214314/Ferdo-%C5%A0i%C5%A1i%C4%87-PREGLED-POVIJESTI-HRVATSKOGA-NARODA>

Викладач _____ Вітенко М. Д.